

_____ אי:

_____ הכיתה שלי:

הלל הזקן

לתלמידים שלום,

בעמודים הבאים תקראו אגדה שנכתבה לפני שנים רבות.

אגדה זו נלקחה מתוך אוצר האגדות של עם ישראל ומודגשים בה דברים

חשובים לעם היהודי אז והיום, כגון: יחסים בין אדם לחברו, חשיבות

הלימוד, דבקות במטרה, אחריות לבני המשפחה ודאגה לעתיד, קשר לאדמה

ולארץ, שמירת המצוות וערך חיי אדם.

קראו את האגדה על הלל הזקן.

הלל הזקן

אָמְרוּ עָלָיו עַל הַלֵּל הַזָּקֵן, שֶׁבְּכֹל יוֹם וַיִּזְם הָיָה עוֹשֶׂה וּמְשַׁמֵּר
חֲצִי דִינָר. חֲצִי הָיָה נוֹתֵן לְשׁוֹמֵר בֵּית־הַמִּדְרָשׁ וְחֲצִי לְסַרְנָסָתוֹ וּלְסַרְנָסַת
אֲנָשֵׁי־בֵיתוֹ.

פֶּעַם אַחַת לֹא קָצָא לְהַשְׁמֵר וְלֹא הִנִּיחוֹ שׁוֹמֵר בֵּית־הַמִּדְרָשׁ לְקַנְסוֹ;
עָלָה וּנְתַלָּה וַיֵּשֶׁב עַל פִּי אֲרָבָה, כְּדֵי שִׁישְׁמַע דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִפִּי
שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן. אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב שַׁבָּת הָיָה, וְתַקּוּפַת סַבָּת הָיְתָה,
וַיַּרְדּוּ עָלָיו שְׁלֹג מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּכְסֶהוּ. כִּשְׁעָלָה עַמּוּד־הַשָּׁחַר אָמַר לוֹ שְׁמַעְיָה
לְאַבְטָלְיוֹן: אַבְטָלְיוֹן אָחִי, בְּכֹל יוֹם הַכִּיָּת מֵאִיר וְהַיּוֹם אָפֵל, שָׁמָּא יוֹם קָעָנָן
הוּא? הַצִּיצוֹ עֵינֵיהֶם וַרְאוּ כִּמִּית אָדָם בְּאֲרָבָה. עָלוּ וּקְצָאוּ עָלָיו רוֹם שְׁלֹשׁ-
אַמּוֹת שְׁלֹג. כָּרְקוּהוּ וְהִתְחַצְּצוּהוּ וְקִבּוּהוּ וְהוֹשִׁיבוּהוּ כְּגַד הַמְּדוּרָה. אָמְרוּ:
כִּי אֵין זֶה לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת.

מתוך: ביאליק, ח"נ ורביצקי י"ח (1987). ספר האגדה. ת"א דביר עמ' קנ"ח אגדה י"ב

א. מה אומרת לכם האגדה? פרטו מחשבות ורגשות שהאגדה מעוררת בכם.

01

ב. אפשר לתכנן סרט לפי האגדה.

עזרו לכתוב את התסריט לסרט - השלימו לפחות 3 תמונות. היעזרו
בכתוב באגדה וגם בדמיונכם.

שם הסרט _____

02

תמונה 1: מנהגו הקבוע של הלל

1. מי השתתף? _____

2. מה אמר כל אחד? (כתבו דו שיח בין הדמויות)

03

תמונה 2: בכניסה לבית המדרש

1. מי השתתף? _____

2. מה אמר כל אחד? (כתבו דו שיח בין הדמויות)

תמונה 3: הלל על פי הארובה

1. מי השתתף?

2. מה הוא חשב?

תמונה 4: החכמים בבית המדרש

1. מי השתתף?

2. מה אמר כל אחד? (כתבו דו שיח בין הדמויות)

תמונה 5: החכמים על הגג

1. מי השתתף?

2. מה אמר כל אחד? (כתבו דו שיח בין הדמויות)

תמונה 6: החכמים ליד המדורה

עברית

05/02

1. מי השתתף?

2. מה אמר כל אחד? (כתבו דו שיח בין הדמויות)

ג. בסרטים נוהגים, לעיתים, לצלם את הדמויות מקרוב וכך "להגדיל" את האנשים, כדי להדגיש ולהבליט משהו חשוב.

1. איזו דמות ואיזה מצב הייתם בוחרים להדגיש?

04

2. הסבירו מדוע?

05

ד. האגדה על הלל נכתבה לפני שנים רבות וודאי חלק מן המילים קשות להבנה.

הסבירו את המילים הקשות. השלימו את הטבלה שבעמוד הבא.

5

בלשון ימינו	בשפת האגדה
	עושה ומשתכר
משלם דמי כניסה	
	לא מצא להשתכר
לא נתן לו להיכנס	
כאשר האיר הבוקר	

06__

ה. האם היה לכם קשה להבין את המילים ולהסבירן? מדוע?

07__

ו. שני ילדים שקראו את האגדה, התווכחו ביניהם על התנהגותו של הלל. השלימו את דברי הילדים.

1. ילד א': הלל היה סתם "פראיאר", כי _____

08__

2. ילד ב': הלל היה דווקא "בסדר", כי _____

09__

3. מה אפשר ללמוד על הלל מכך שנתן כל יום מחצית משכרו למשפחתו ומחצית ללימוד בבית המדרש?

10

ז. נברר כיצד שומר בית המדרש מילא את תפקידו.
כתוב באגדה: "ולא הניחו שומר בית המדרש לפגום".
ו. מה דעתכם על התנהגותו של שומר בית המדרש? (כתבו דברים גם "בעד" וגם "נגד").

11

2. אילו אתם הייתם במקומו של שומר בית המדרש, איך הייתם נוהגים? מה הייתם אומרים?

12

ח. שמעיה אמר: " אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום מעונן הוא?"

1. מה הביא את שמעיה לומר את הדברים האלה?

(על מה הוא התפלא ומה הוא חשב?)

13

2. מה גילו החכמים מחוץ לבית המדרש?

14

ט. אילו אתם במקומו של הלל, מה הייתם עושים, מה הייתם אומרים?

1. אחרי שהשומר לא נתן לו להיכנס ללמוד.

15

2. מה הייתם עושים במקומו של הלל אחרי ששמעיה ואבטליון הורידו

אותו מהגג, ואחרי שהתאושש.

16

י. לפניכם פתגם שאפשר לקשרו לאגדה:

"פיקוח נפש דוחה שבת."

חשבו והסבירו: מה הקשר של הפתגם לאגדה?

לעזרתכם הסבר הפתגם לפי המילון:

"מותר לחלל את השבת לשם הצלת אדם ממוות או לשם טיפול באדם

חולה מאוד."

17

יא. שני החכמים, שמעיה ואבטליון, שמרו מצוות. למרות זאת הם חיללו

את השבת והצילו את הלל. הם אמרו על הלל:

"ראוי זה לחלל עליו את השבת."

1. למה התכוונו שני החכמים? הסבירו.

18

2. באיזה טון ובאיזו רוח נאמר המשפט: "ראוי זה לחלל עליו את השבת"? הסבירו.

(חשבו: מה מתאים לשים בסוף המשפט: סימן קריאה או סימן שאלה?)

19

יב. שערו וכתבו: מה אמרו האנשים שישבו בבית המדרש וראו מה קרה להלל שהורד מן הגג כשהוא קופא מקור?
כתבו בצורת שיחה.

איש א':

איש ב':

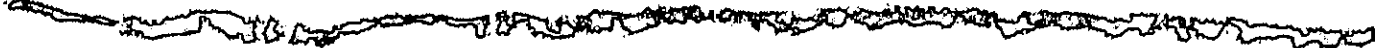
איש א':

איש ב':

23-20

יג. מן האגדה אפשר ללמוד דברים חשובים לחברה.

בתשובותיכם היעזרו גם במה שכתוב בפתחה למשימה, בעמוד הראשון.

1. ציינו לפחות שלושה דברים חשובים לפי האגדה. הסבירו וכתבו

בלשונכם.

24

2. מה, לפי דעתכם, יכולים בני דורנו ללמוד מן האגדה? פרטו והביאו

דוגמה.

25

יד. כותרת האגדה היא "הלל הזקן".

1. כתבו כותרת אחרת לאגדה.

26

2. הסבירו מדוע הכותרת שבחרתם מתאימה לאגדה זו?

27

טו. בחרו באחד הנושאים הבאים והקיפו אותו במעגל.

1. עיתונאי שמע על האירוע ומדווח עליו.
2. הלל מספר על האירוע לבני משפחתו.
3. בני משפחתו של הלל מספרים על האירוע לחברים.
4. ראיון של עיתונאי עם שמעיה ואבטליון.
5. "משפט ציבורי" – דברים "בעד" ודברים "נגד" ההתנהגות של אחת הדמויות.

28

2. כתבו על הנושא שבחרתם.

32-29

05/02

הלל הזקן

שיקולים בבחירת הטקסט:

המפגש עם האגדה היהודית יכול לתרום לתלמידים בכמה כוונים:

1. התלמידים יכירו את הסוגה (הז'אנר) ויתייחסו לכמה מן המאפיינים של האגדה התלמודית בתוכן ובלשון.
2. התלמידים יתייחסו לערכים המשתמעים מן האגדה ויוכלו להסיק מה היה חשוב לאנשים בעבר ולבדוק את סדר העדיפויות שלהם לאור האגדה.
3. התלמידים ינהלו דיאלוג עם הטקסט ועם הדמויות: ישאלו שאלות, יביעו תמיהה ואף ביקורת.
4. התלמידים יחפשו משמעות ורלוונטיות לחיי האדם המודרני בתקופתנו, בה הערכים עומדים לבדיקה מחודשת. הם יוכלו לנקוט עמדה אישית ולהציע סדר עדיפויות משלהם.

01 א. מה אומרת לכם האגדה? פרטו מחשבות ורגשות שהאגדה מעוררת בכם.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש מהתלמיד הערכה והתייחסות אישית קוגניטיבית ורגשית.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה סתמית, לא מובהרת ולא מפורטת (לא מעניין, יפה), נעשתה העתקה מן הטקסט.

2 - ניתנה תשובה המספרת את התוכן ללא נקיטת עמדה רגשית או שכלתנית.

3 - ניתנה תשובה המכילה אמירה כללית, פירוט והבהרה.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- האגדה אומרת לנו עליו, על הלל הזקן שבכל יום ויום הוא עושה ומשתכר.	1
- האגדה אומרת לי, האגדה מספרת לי על זקן שקוראים לו הלל הזקן.	
- האגדה מספרת על זקן וכל יום היה עושה חצי דינר והיה מפרנס את משפחתו וחצי לבית המדרש.	2
- האגדה אומרת לי שמי שאין לו כסף לא זכאי להיות חכם, והשומר חייב לדעת שכסף זה לא הכל בחיים.	3
- לדעתי, צריך להאמין באלוהים ואסור לחלל את השבת.	
- האגדה אומרת, שאם אתה מביא משהו תמיד, או עושה משהו תמיד, אז צריך להמשיך לעשות.	
הארה: התלמיד התייחס לעקרון ההתמדה בלימוד ולדבקות במטרה.	

05/02

ב. אפשר לתכנן סרט לפי האגדה. עזרו לכתוב את התסריט לסרט - השלימו לפחות 3 תמונות. היעזרו בכתוב באגדה וגם בדמיונכם.

02. 1. שם הסרט _____

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש הסקת מסקנות והכללה.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין/ אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה לעניין.

3 - ניתנה תשובה מעניינת ומקורית.

03. 2. תמונה 1: מנהגו הקבוע של הלל

מי השתתף, מה אמר כל אחד (כתבו דו-שיח בין הדמויות)

תמונה 2: בכניסה לבית המדרש

מי השתתף, מה אמר כל אחד (כתבו דו-שיח בין הדמויות)

תמונה 3: הלל על פי הארובה

מי השתתף, מה הוא חשב?

תמונה 4: החכמים בבית המדרש

מי השתתף, מה אמר כל אחד (כתבו דו-שיח בין הדמויות)

תמונה 5: החכמים על הגג.

מי השתתף, מה אמר כל אחד (כתבו דו-שיח בין הדמויות)

תמונה 6: החכמים ליד המדורה

מי השתתף, מה אמר כל אחד (כתבו דו-שיח בין הדמויות)

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש מילוי פערים, שחזור המידע וארגון מחדש.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - אין תשובה, ניתנה תשובה שאינה לעניין.

1 - הושלמה תמונה אחת.

2 - הושלמו 2 תמונות.

3 - הושלמו 3 תמונות.

ג. בסרטים נוהגים, לעיתים, לצלם את הדמויות מקרוב וכך "להגדיל" את האנשים, כדי להרגיש ולהבליט משהו חשוב.

05/02

04. 1. איזו דמות ואיזה מצב הייתם בוחרים להדגיש?

רמת חשיבה: כסיסית. הפריט דורש איתור פרטים בתוך הטקסט.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3 - 0

0 - אין תשובה, ניתנה תשובה שאינה לעניין.

1 - נכתב רק שם הדמות או רק המצב.

3 - ניתנה תשובה המכילה דמות ומצב.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
-------	------

- דמות חשובה שבסרט "פחד ובהלה".	0
---------------------------------	---

- הלל.	1
--------	---

- הייתי מדגישה את העוני של הזקן.	3
----------------------------------	---

05 2. הסבירו מדוע?

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש אבחנה בין עיקר לטפל ושיקוף.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה דלה או חלקית.

2 - ניתנה תשובה קונקרטית.

3 - ניתנה תשובה מכיליה ומנומקת היטב.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
-------	------

- (פחד) כי אז יש מתח בסרט, מרגישים גם פחד.	0
--	---

- (הלל) כי הוא הדמות המרכזית.	1
-------------------------------	---

- הלל כי הוא איש טוב.	1
-----------------------	---

- (מנהגו הקבוע של הלל) זה היה תחילת הסרט, ולדעתי בתחילת הסרט צריך לעשות את זה.	2
--	---

- הייתי מדגישה את הדברים האלה שיראו איך חיי הזקן ומה עושה כסף בחיי אנשים.	3
---	---

- בגלל שלפי דעתי זה רק מראה שלבן אדם זה חשוב ללמוד.	
---	--

05/02

ד.ה. 06 האגדה על הלל נכתבה לפני שנים רבות מאוד ווראי חלק מן המילים קשות להבנה.

הסבירו את המילים הקשות. השלימו את הטבלה שבעמוד הבא.

רמת חשיבה: בסיסית. הפריט דורש אוצר מילים או הכנה מתוך הקשר.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - כל הפירושים שגויים, אין תשובה.

1 - ניתנו שתי תשובות קבילות בטור העוסק בשפת האגדה ותשובה קבילה אחת בטור העוסק בלשון ימינו.

2 - כל התשובות בטור העוסק בשפת האגדה קבילות ותשובה אחת בטור השני;

ניתנו שתי תשובות קבילות בטור לשון ימינו ואף לא תשובה אחת בטור האגדה;

ניתנו שתי תשובות קבילות בטור האגדה ותשובה אחת בטור בלשון ימינו.

3 - כל התשובות קבילות; ניתנו שתי תשובות קבילות בטור האגדה ושתי תשובות בטור בלשון ימינו.

הערה: תשובה בה נרשם שהלל גותן $\frac{1}{2}$ דינר דמי כניסה אינה נכונה, אך "חצי" היא תשובה נכונה.

07 ה. האם היה לכם קשה להבין את המילים ולהסבירן?

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש שיקוף רפלקסיה והנמקה.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה חלקית או דלה.

2 - ניתנה תשובה קונקרטיית.

3 - ניתנה תשובה מלאה ומנומקת היטב.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
1	- לא היה לי קשה.
2	- כי אני הכנתי את המילים, הם היו קצת קשות.

05/02

- 3 - היה קשה, אך קראתי כמה פעמים את הסיפור ולאחר מכן הכנתי את המילים.
 - כן, כי המילים הן לא משפת יום-יום.

1. שני ילדים שקראו את האגדה, התווכחו ביניהם על התנהגותו של הלל. השלימו את דברי הילדים.

08 1. ילד א': הלל היה סתם "פראיאר" כי

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש השלמת פערים הנמקה וביקורת.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה מעורפלת.

2 - ניתנה תשובה חלקית.

3 - ניתנה תשובה מנומקת היטב.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- כי הוא יצא ולא המשיך ללמוד כדי לעזור לשומר. - כי הוא לא קיבל את הכסף.	0
- סתם הוא היה מתפלל כל בוקר. - כי הוא עלה כל בוקר להתפלל.	1
- הוא נתן לשומר כסף. - הוא השתכר ושילם דמי כניסה לפני אנשי משפחתו.	2
- לא נותנים לו להכנס אז לא צריך טוב, ומה הוא עולה לארובה? לקפוא מקור? - גם ככה הוא הרוויח קצת, אז למה שישלם לשומר? - כי הוא היה צריך למות מקור רק כדי להקשיב.	3

09 2. ילד ב': הלל היה דווקא בסדר, כי

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש השלמת פערים הנמקה וביקורת.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה, ניתנה תשובה סתמית.

1 - ניתנה תשובה מעורפלת.

2 - ניתנה תשובה חלקית.

3 - ניתנה תשובה מנומקת היטב.

05/02

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- זהו שמפלים תמיד.	0
- הוא היה איש טוב ועוזר לכולם והלך ועזר לו והוציא אותו ורחץ אותו ודאג לו.	
- הוא רצה להיות נדיב ולהביא להם להשתכר.	1
- הוא צריך לשלם על זה שהוא נכנס לבית המדרש.	2
- כי הוא דאג למשפחתו.	3
- כנראה זה מאוד חשוב לו, והשומר צדק, אין לו דמי כניסה, אז הוא לא יכול להכנס.	
- הוא כיבד ואהב את אמונתו.	
- בשביל הדת ואלוהים אפשר וכדאי לעשות הכל.	
מה אפשר ללמוד על הלל מכך שנתן כל יום מחצית משכרו למשפחתו ומחצית לבית המדרש?	3 10

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש נקיטת עמדה, ביקורת והערכה.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 0-3

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה חלקית או מעורפלת.

3 - ניתנה תשובה המכילה נקיטת עמדה, ביקורת והערכה.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- אפשר ללמוד ממנו שהוא היה טוב לב ונדיב ונותן כסף לאנשים אחרים.	0
- אפשר להבין שלשמוע הרצאה בבית המדרש עלה הרבה כסף, ולכן החצי מכספו שילם ללימוד.	1
- נדיב מאוד היה הלל וגם פראייר.	
- אפשר היה ללמוד שהוא היה מתחשב ולא היה אנוכי.	
- שהוא אדם נדיב, ואם הוא כל הזמן יחלק את כספו, לא יישאר לעצמו.	3
- שהלל הגזים. מי נותן חצי מהכסף שלו ללימודים ומה יהיה על הילדים שלו? גם הם צריכים לקבל.	

ז. נברר כיצד שומר בית המדרש מילא את תפקידו. כתוב באגדה: "ולא הניחו שומר בית המדרש לכנס".

05/02

11 1. מה דעתכם על התנהגותו של שומר בית המדרש? (כתבו דברים גם "בעד" וגם "נגד").

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש הבעת דעה וכיקורת.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה, ניתנה תשובה סתמית.

1 - ניתנה תשובה דלה.

2 - ניתנה תשובה המכילה רק "בעד" או רק "נגד".

3 - ניתנה תשובה מלאה המכילה הבעת דעה בעד ונגד.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- אני נגד השומר של בית המדרש.	0
- הוא עשה טוב בגלל שהלל היה עני, אבל טוב לב.	1
- אני נגד, בגלל שפעם אחת לא היה לו כסף, אז הוא לא יכול להכניס אותו פעם אחת?	2
- לפי דעתי הוא צדק בגלל שכל מי שרוצה ללמוד חייב גם לשלם. הלל שילם כל יום לבית המדרש, אז בגלל שלא שילם רק פעם אחת היה צריך להכניס אותו.	3

12 2. אילו אתם הייתם במקומו של שומר בית המדרש, איך הייתם נוהגים? מה הייתם אומרים?

רמת חשיבה: גבוהה. התלמיד נדרש "להכנס לנעליה" של הדמות ולשער מה היא אמרה ומה היא עשתה.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 0 או 3

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

3 - ניתנה תשובה מנומקת היטב המכילה נקיטת עמדה.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- אם הייתי במקום השומר הייתי כבר יושנת.	0
- מי אתה? מה אתה רוצה? לאן אתה רוצה להכנס?	
- אני מצטער ארוני, אבל צריך לשלם את התשלום הנדרש.	3
- הייתי נותן לו להכנס, לא הייתי אנוכי.	
- הייתי אומרת שעכשיו הוא יכול להכנס, אבל שיחזיר את הכסף. אבל זה תלוי מה היה מצב הרוח שלי. אם הייתי עצבנית, לא הייתי נותנת להכנס. אם הייתי במצב רוח טוב - אולי הייתי נותנת להכנס.	

05/02

- הייתי נותן לו להכנס ולא לוקח ממנו כסף, כי אם הייתי לוקח ממנו כסף זה כבר נקרא ניצול.

ח. שמעיה אמר "אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום מעונן הוא?"

13 1. מה הביא את שמעיה לומר את הדברים האלה? (על מה הוא התפלא ומה הוא חשב?)

רמת חשיבה: בסיסית. הפריט דורש איתור פרטים בתוך הטקסט, קישור בין הפרטים ומילוי פערים.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 0 או 3

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

3 - ניתנה תשובה עניינית.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
0	- על זה שהוא נותן כל הזמן כסף להכנס ומחציתו של משכורתו והשומר לא נתן לו להכנס. - אני לא יודע מה עורך את שמעיה לומר את הדברים האלה.
3	- הם התפלאו שהיום אפל. - כי זה מוזר שכבר בוקר ועדיין חושך. הוא בטח חשב שמהו לא בסדר בגג או בחלונות.

14 2. מה גילו החכמים מחוץ לבית המדרש?

רמת חשיבה: בסיסית. הפריט דורש איתור פרטים בטקסט.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 0-3

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה חלקית.

2 - ניתנה תשובה נכונה ללא פירוט.

3 - ניתנה תשובה עניינית.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
0	- הם גילו שהשומר איננו ושיש כדורי שלג למעלה. פרקו ומצאו שם את השומר. - שאבטליון בבעיה.

05/02

- 1 - הם גילו שיש שם שלוש אמות שלג.
- 2 - את הלל.
- 3 - שהחכמים גילו שהלל רוצה ללמוד.
- איש יושב על ארוכה מכוסה בקרח.

הערה: בשאלה זו המילה "גילו" היא דו-משמעית. במשמעות אחת קיים גילוי עובדות שהלל קפא על הגג. והמשמעות השניה היא במובן של תגלית הנובעת מהסקת מסקנות, שהלל בא לבית המדרש מתוך אהבת הלימוד.

15 ט. אילו אתם במקומו של הלל, מה הייתם עושים, מה הייתם אומרים אחרי שהשומר לא נתן לו להכנס ללמוד?

- רמת חשיבה:** גבוהה. הפריט דורש מילוי פערים ויצירתיות.
דרגת קושי: פריט בינוני.
פירוט הציונים: 0 או 3
0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.
3 - ניתנה תשובה מלאה ויצירתית.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
0	- הייתי קורא לו שיבוא.
3	- הייתי מתוכחת איתו שיתן לי להכנס.
-	- הייתי מתעקש.
-	- אני הייתי מנסה לשכנע אותו.

16 ט.2. מה הייתם עושים במקומו של הלל, אחרי ששמעיה ואבטליון הורידו אותו מהגג, ואחרי שהתארשש.

- רמת חשיבה:** גבוהה. הפריט דורש מילוי פערים ויצירתיות.
דרגת קושי: פריט קשה.
פירוט הציונים: 0 או 3
0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.
3 - ניתנה תשובה מלאה ויצירתית.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
0	- הם אמרו שהם חשבו שהוא מחלל את השבת.

05/02

- הם הורידו את השלג ושמו אותו ליד מדורה.

3 - תודה רבה!

- תודה רבה! אני אחזיר לכם את הכסף על השיעור וגם אתן לכם תמורה על המאמצים.

17 י. לפניכם פתגם שאפשר לקשרו לאגדה: "פיקוח נפש דוחה שבת" חשבו והסבירו: מה הקשר של הפתגם לאגדה? לעזרתכם הסבר הפתגם לפי המילון: "מותר לחלל את השבת לשם הצלת אדם ממוות או לשם טיפול באדם חולה מאוד."

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט מזמן עיסוק בערכים והשוואה בין המסר של הפתגם לבין זה של האגדה.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה דלה או חלקית.

2 - ניתנה תשובה קונקרטית.

3 - ניתנה תשובה המכילה השוואה מנומקת.

דוגמות לתשובות:

ציון דוגמה

0 - שהלל היה עומד למות הצילו אותו מפני הקור.

- הלל עשה הכל כדי לא לחלל את השבת והקריב נפשו לכך.

1 - הקשר הוא שהאנשים חיללו את השבת כאשר הם הצילו את הלל.

- כן, כי אם זה חיים או מוות אפשר לחלל את השבת לטובה.

3 - הקשר הוא שחכמים באמת חיללו את השבת כדי להציל את הלל.

- אם מישהו הולך למות או גוסס צריך לטפל בו ולא משנה אם עכשיו שבת או לא.

יא. שני החכמים, שמעיה ואבטליון שמרו מצוות. למרות זאת הם חללו את השבת והצילו את הלל. הם

אמרו על הלל: "ראוי זה לחלל עליו את השבת."

18 1. למה התכוונו שני החכמים? הסבירו.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש גילוי הכוונות הסמויות והבהרתן.

דרגת קושי: פריט קשה.

05/02

פירוט הציונים: 3-0

- 0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.
- 1 - ניתנה תשובה מעורפלת או חלקית.
- 3 - ניתנה תשובה המבהירה את הכוונה הסמויה.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- שאפילו שלא היה לו כסף להתפלל, הוא התעקש ועמד להקשיב בארובה, ובגלל זה הוא מת.	0
- שלהלל מותר לחלל את השבת.	
- מגיע לו שיחללו את השבת בשבילו.	1
- הלל, הוא סיכן את חייו רק כדי להקשיב להרצאותיהם. אז הם אומרים שאם הוא ככה דואג לתורה, שווה לחלל שבת על משהו כזה, אשר סיכן את חייו בשביל התורה.	3
19 2. באיזה טון ובאיזו רוח נאמר המשפט: "ראוי זה לחלל אליו את השבת?" הסבירו (חשבו: מה כראי לשים בסוף המשפט סימן קריאה או סימן שאלה?)	

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש ביקורת מנומקת.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

- 0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה, נרשם סימן, ללא נימוק.
- 1 - ניתנה תשובה חלקית, לא מנומקת.
- 3 - ניתנה תשובה מנומקת ובהירה.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- אני חושב שלא. בטון גבוה.	0
- סימן קריאה.	1
- ברוח טובה.	
- בטון של פחד והחלטות שונות. נהוג לסמן בסימן שאלה.	3
- אני חושב שבסוף המשפט צריך לשים סימן קריאה כי הם יודעים שהוא צדיק.	
- בטון של אי הבנה מכיון שהם אומרים: מתאים לחלל את השבת?	

הערה: לפעמים התלמידים אינם כותבים את שם סימן הפיטוק אך מסמנים אותו בסוף המשפט בהתאם. לדרישה כמו בדוגמה השלישית שקבלה 3 נקודות.

23-20 יב. שערך וכתבו: מה אמרו האנשים שישבו בבית המדרש וראו מה קרה להלל שהורד מן הגג כשהוא קופא מקור? כתבו בצורת שיחה.

רמת השיבה

למטלת הבעה: גבוהה. הפריט דורש העלאת השערות תוך הענות לסוגה של דו-שיח.
דרגות הקושי: סוגה - פריט כינוני. מבנה - פריט קשה. לשון וסגנון - פריט קשה.
 תוכן-בהירות רעיון - פריט קשה.
פירוט הציונים: כהתאם לקריטריונים של הבעה.

אמות מידה לציון מטלת הבעה

ציון	סוגה	מבנה	לשון וסגנון	תוכן - בהירות רעיון
טווח ציונים	3-0	3-0	3-0	3-0
פירוט הציונים	0- לא כתב דו-שיח 3- כתב דו-שיח	0- חוסר סדר: אין משפטי פתיחה; אין אירוע מרכזי; אין משפטי סיום. 1- מבנה רחוק 3- מבנה מצויין הכולל את כל המרכיבים שלעיל.	0- אין אחידות לשונית וסגנונית; אין הבדלים בין לשון ריבוד לבין לשון כתב; קפיצות מלשון עבר ללשון הווה; מעבר מדיבור ישיר לדיבור עקיף. 1- סגנון סביר 3- סגנון מעולה הכולל את כל המרכיבים שלעיל.	0- אין בהירות בכוונת הכותב; אין סדר וארגון במשפטים וברעיונות; משפטים לא הגיוניים, הכתוב אינו מעניין. 1- תוכן סביר 3- הכתוב הוא מעניין, מקורי וכולל את כל המרכיבים שלעיל.

יג. מן האגדה אפשר ללמוד דברים חשובים לחברה. כתשוכותיכם היעזרו גם במה שכתוב בפתיחה למשימה, בעמוד הראשון.

24 1. ציינו לפחות שלושה דברים חשובים לפי האגדה. הסבירו וכתבו בלשונכם.

05/02

רמת חשיבה: בסיסית. הפריט דורש איתור פרטים בטקסט.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - אין תשובה, ניתנה תשובה שאינה לעניין.

1 - ניתנה תשובה חלקית.

3 - ניתנה תשובה עניינית.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
0	- להתנהג כמו משוגע.
1	- לעזור למשפחתו ולהביא כסף.
3	- ללמוד היה הכי חשוב לו. אם זה לא היה חשוב לו כל כך, הוא לא היה מענה את עצמו ולא עולה לארובה, אבל הוא כן.

25 2. מה לפי דעתכם, יכולים בני דורנו ללמוד מן האגדה? פרטו והביאו דוגמה.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט מומן חיפוש משמעות רלבנטית, הסקת מסקנות והכנת המשתמע מן

האגדה.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - אין תשובה, ניתנה תשובה שאינה לעניין.

1 - ניתנה תשובה דלה, ניתנה תשובה קונקרטיית.

3 - נעשתה הכללה וניתנו פירוט ודוגמה.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
0	- לשחק כדורגל.
1	- הם יכולים ללמוד לכבד מה שהחבר תורם לו.
-	- שלא מטפסים על ארובות.
3	- הם יכולים ללמוד שצריך לעזור לאנשים במצוקה.
-	- שכדאי להאמין בה' כי גם יעזרו לכם יותר.
-	- לא לחלל את השבת ולהאמין בה'.
-	- אפשר לפעמים לזוותר, לא לעשות שטויות אפילו אם זה משהו שמאוד רוצים, צריך גם לדעת לזוותר על דברים שאוהבים.
-	- אנו יכולים ללמוד שאם דבר יקר לך, אתה צריך להשקיע.
-	- שמותר לחלל את השבת רק בשעת צרה. לדוגמה: אם מישהו נופל מחלון.

05/02

26. יד. כותרת האגדה היא "הלל הזקן".

1. כתבו כותרת אחרת לאגדה.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש הסקת מסקנות והבנת המשתמע מהאגדה.

דרגת קושי: פריט חדש שלא עבר ניסוי.

פירוט הציונים: 3-0

0 - אין תשובה, ניתנה תשובה שאינה לעניין.

1 - ניתנה תשובה דלה.

3 - ניתנה תשובה המעידה על הבנת האגדה.

27 2. הסבירו מדוע הכותרת שבחרתם מתאימה לאגדה זו.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש הנמקה.

דרגת קושי: פריט חדש שלא עבר ניסוי.

פירוט הציונים: 3-0

0 - אין תשובה, ניתנה תשובה שאינה לעניין.

1 - ניתנה תשובה חלקית.

3 - ניתנה תשובה מנומקת.

28 טו. 1. בחרו באחד הנושאים הכאים והקיפו אותו במעגל:

רמת חשיבה: הפריט לצורך התפלגות בלבד.

פירוט הציונים: 5-1 בהתאם לבחירה.

32-29 2. כתבו על הנושא שבחרתם.

רמת חשיבה

למטלת הבעה: גבוהה. נדרשת התייחסות להקשר וחשיבה יצירתית.

דרגות הקושי: סוגה - פריט בינוני. מבנה - פריט קשה.

לשון וסגנון - פריט קשה. תוכן-בהירות רעיון - פריט קשה.

פירוט הציונים: בהתאם לקריטריונים של הבעה.

05/02

אמות מידה לציון מטלת הבעה

ציון	סוגה	מבנה	לשון וסגנון	תוכן - בהירות רעיון
טווח ציונים	3-0	3-0	3-0	3-0
פירוט הציונים	0 - שלא בהתאם לסוגה שבחר	0 - חוסר סדר: אין משפטי פתיחה; אין אירוע מרכזי; אין משפטי סיום.	0 - אין אחידות לשונית וסגנונית; אין הבדלים בין לשון דיבור לבין לשון כתב; קפיצות מלשון עבר ללשון הווה; מעבר מדיבור ישיר לדיבור עקיף.	0 - אין בהירות בכוונת הכותב; אין סדר וארגון במשפטים וברעיונות; משפטים לא הגיוניים, הכתוב אינו מעניין. 1 - תוכן סביר 3 - הכתוב הוא מעניין, מקורי וכולל את כל המרכיבים שלעיל.
	3 - בהתאם לסוגה שבחר	1 - מבנה דחוק 3 - מבנה מצויין הכולל את כל המרכיבים שלעיל.	1 - סגנון סביר 3 - סגנון מעולה הכולל את כל המרכיבים שלעיל.	

הערה: המטלה מוזמנת לתלמידים אפשרות לביקורת. גם אם הדברים שנכתבו על-ידי התלמידים יהיו בוטים וביקורתיים, יש לבחון אותם בהתאם לקריטריונים שנקבעו ולכבד את הביקורת.